Odkud přijde soudit živé i mrtvé

Původ materiálu
Alena a Jan Tkadlečkovi
Pořadí v lekci
39

Téma

Při Kristově druhém příchodu bude odhaleno a zhodnoceno všechno, co se kdy na světě dělo. Už teď ale víme, že to nejdůležitější je vztah k lidem v nouzi.

Cíle

- Děti při dramatizaci zažijí překvapení, že někdo ubohý je zároveň nejvýznamnější.
- Děti si při práci s příběhem uvědomí, které věci jsou nakonec rozhodující.
- Děti ve výtvarném zpracování hledají a vyjadřují důraz biblického příběhu.

Pro učitele

Biblický text: Mt 25,31–46 — o posledním soudu

Poznámky k textu

Ke Krédu

- **Odkud přijde** — křesťanská víra je orientovaná na budoucnost, je charakteristická tím, že stále *očekává*. Kristus znovu přijde a my jeho příchod vyhlížíme. Je to konečný cíl jeho cesty — v Krédu jde o poslední výpověď o Kristu a ta je jako jediná v budoucím čase. Křesťan nehledá svoji naději v neustálém vývoji člověka k lepšímu, ale v setkání, příchodu. Připomínáme si, *odkud* Kristus přijde: z místa po pravici Boží, tedy s plnou Boží mocí a slávou, jako vítěz, který už vládne a všechno je mu podrobeno.
- **Soudit** — odhalí, co obstojí a co ne, soud je tu jako konečné vyjevení veškerého dosavadního dění v pravém světle. Nic zlého nebude promlčeno, nic dobrého nebude zapomenuto. Lidské dějiny ani příběhy jednotlivců se nerozplývají do ztracena, ale směřují k soudu. Je tu nějaký jasný konec. Vědomí, že jednou bude veškeré dění zhodnoceno, znamená, že není jedno, jak žijeme. Není to ale ani důvod k úzkosti — soudcem bude Kristus, ten, který pro záchranu hříšníků sestoupil i do pekel. Jeho soud je

především definitivní konec hrůzy a *zbavení od zlého* (jak prosíme v Otčenáši).
- **Živé i mrtvé** — souzen bude celý tento svět, přítomný i minulý, celé dějiny i jednotlivé životy. Ani smrt není pro tohoto soudce překážkou, která by mu zabránila dovést všechno k cíli. I mrtví mají budoucnost, zhodnoceno bude i to dobré, oč usilovali a co s nimi umřelo.

K příběhu

- **Až přijde** — obraz posledního soudu uzavírá tématickou řadu „adventních“ podobenství o Kristově druhém příchodu. Předchozí podobenství zdůraznila, že nevíme, kdy to bude (O družičkách), že zatím můžeme něco dělat (O hřivnách), a nyní se dozvíme, čemu konkrétně má smysl se věnovat.
- **Ovce po pravici, kozly po levici** — striktní a symetrické dělení nemá za cíl posluchače vyděsit svou osudovostí – že takhle je to prostě dáno, ale vyprovokovat, aby se nechali pohnout ze ztracenosti ke spáse. Soud Bible chápe jako rozdělení — posouzení, co je podstatné a co ne. Proto ten obraz „rozdělujícího“ pastýře.
- **Neboť jsem hladověl a…** — překvapivě jsou podstatné zdánlivé maličkosti: jak se kdo zachoval tváří tvář napohled bezvýznamným lidem v nouzi. Zatímco věci běžně chápané jako „zásadní“ zůstávají úplně stranou. Výčet těch skutečně zásadních maličkostí se až únavně čtyřikrát opakuje, snad aby se nám dostal pod kůži.
- **Spravedliví** — biblické chápání pojmu *spravedlivý* se významně liší od toho našeho (ten, kdo každému dává, co si zaslouží). Spravedliví jsou (zřetelně zejména ve Starém zákoně) ti, kteří se zastávají slabých.
- **Kdy jsme tě viděli…?** — nalevo i napravo budí zdůvodnění rozsudku údiv a překvapení — ani jedni netušili, s kým měli tu čest. Čtenáře to má povzbudit, aby on, který už nyní ví o soudcově překvapivém kritériu, obrátil svou pozornost žádoucím směrem.
- **Mně jste učinili** — Kristus se ztotožňuje s těmi, kteří jsou v nouzi — vyjadřuje jim tím neobvyklou solidaritu. Vztah k těmto nepatrným se tak stává nejvyšší hodnotou.
  V pohledu věčnosti netkví smysl života (a nakonec i celých dějin) v tom, co dokážeme a jak jsme úspěšní, ale v tom, jak se chováme k těm neúspěšným.
- **Oheň připravený ďáblu** — věčný oheň je likvidace toho, co nemá budoucnost — zlo. Na rozdíl od lidové představy pekla, kde čerti obsluhují oheň, v němž trápí hříšníky, zde sami zaniknou v ohni, aby už nemohli nikoho trápit.

Úskalí

Úskalí kréda

Soud vzbuzuje spíše negativní asociace, od soudu se odchází s trestem nebo do vězení. Je důležité dětem zdůraznit pozitivní roli soudu: soud také a především napravuje, očišťuje a vysvobozuje.

Úskalí příběhu

- Navzdory barvitému líčení zůstává příběh „jen“ obrazem, podobenstvím, které nechce popsat, jak to přesně jednou bude, ale sdělit něco životně důležitého pro naši současnost — co z naší přítomnosti má budoucnost.
- Skutky milosrdenství jsou zde velmi konkrétní, ale ne jako ty jediné správné. Každá doba a společnost má své a trochu jiné „nepatrné“ — nebojte se s dětmi hledat, kdo jsou ti dnešní nepatrní.
- Mnozí vykladači varují před nebezpečím záslužnictví — konám na druhých dobré skutky, abych sám obstál. Na druhé straně ale: z hlediska těch nepatrných je každá motivace k dobrému skutku dobrá…

Odkazy

Biblické odkazy

Ž 112,5–9; Da 7,9–14; L 10,25–37; Sk 1,11; Sk 17,31; Ř 8,33; Ř 13; 1K 3,13–15; Zj 20.

Literatura

Mrázek, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze — Česká biblická společnost, 2011.

Mrázek, Jiří: *O kozlech, ovcích a lidech*. Třebenice: Mlýn, 2001.

Lochman, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky.* Praha: Kalich, 1996.

Pokorný, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů.* Třebenice: Mlýn, 1994.

Opatrný, Aleš: *Credo*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

Výtvarné umění

- Michelangelo Buonarroti: Poslední soud;
- Hieronymus Bosch: Poslední soud;
- Hans Memling: Poslední soud;
- Karel Stádník: Křížová cesta.

Pro děti

Pro předškolní děti

Příběh s rukavicemi

Připravte si tři různé rukavice — dvě obyčejné pracovní a jednu „krásnou“, zdobenou a sehrajte s nimi příběh. Rukavice použijte jako maňásky, předvádějte s nimi to, o čem vyprávíte, použijte rekvizity dle své fantazie (ve druhé polovině příběhu např. mýdlo a ručník na umytí, jehlu a nit na zašití děr, jablko k jídlu atd.).

Žily byly jednou dvě rukavice.

Ta první (*navléknout na ruku*) se jmenovala Fanka a vypadala takhle (*popis*). Pracovala na stavbě — tam, kde se staví domy, protože uměla dávat k sobě správně cihly, míchat maltu, lézt po žebříku a spoustu dalších věcí (*sundat z ruky*).

Ta druhá rukavice (*navléknout na ruku*) se jmenovala Anka a vypadala takhle (*popis*). Ta zase uměla pěstovat různé rostliny — květiny, ovoce i zeleninu, a tak pracovala v jednom zahradnictví (*sundat z ruky*). Fanka s Ankou se navzájem neznaly a každá si žila po svém.

Jednou se Fance (*navléknout na ruku a dále předvádět podle děje*) stala ošklivá nehoda. Lezla po mokrém žebříku a sklouzly jí prsty. Neudržela se a spadla z výšky dolů. Nemohla se vůbec pohnout a musela ji odvézt sanitka do nemocnice. Dlouho tam ležela, ale už se nikdy úplně neuzdravila. Když se vrátila, na stavbě už pracovat nemohla. A protože nepracovala, chyběly jí peníze na bydlení. Musela se vystěhovat z domu, kde žila, ale neměla kam jít. Taky už skoro neměla co jíst. Chudák Fanka, co s ní bude? Přespává v parku v křoví, ale je jí zima a přes den čeká u obchodů, jestli jí někdo dá něco k jídlu.

Ten den se vracela Anka (*navléknout na ruku a dále předvádět podle děje*) domů z práce, byla hrozně unavená, celý den nosila těžké květináče a tak se těšila, jak si doma odpočine. Na rohu uviděla Fanku — špinavou, roztrhanou a smutnou. Nejdřív se otřásla odporem: jak je ošklivá a jak zapáchá. Ale pak ji přemohla lítost. Přece tady tu ubohou nemůže jen tak nechat!

Přišla k ní, pomohla jí vstát, vzala ji k sobě domů, umyla ji, dala jí najíst, vyčistila jí oblečení a dlouho do večera si s ní povídala. Příští den Fance ukázala, kde by mohla najít nějakou lehčí práci, aby měla peníze na jídlo a mohla někde bydlet. Rozloučily se a pak už o ní nikdy nic neslyšela (*sundat Fanku z ruky*).

Po dlouhé době se Anka ocitla se spoustou dalších rukavic před nádherným trůnem. Seděla na něm překrásná rukavice (*použít např. nábytek pro panenky*), všichni se dívali jen na ni. Jak je slavná a mocná!

A ona se z toho trůnu najednou obrátí k Ance a řekne jí: „Tebe já dobře znám, ty sis mě tenkrát všimla a ujala se mě. Vzpomínáš, jak jsi mě kdysi dávno vzala k sobě, dalas mi najíst, umyla mě a povídala si se mnou?“

Anka nemůže údivem skoro promluvit. Tohle že je ta ubohá, špinavá rukavice, kterou našla na chodníku?

„Jsi to opravdu ty? Vždyť jsi vypadala úplně jinak?“

A ona odpoví: „A přece jsem to byla já. A ty jsi mi pomohla. Pojď za mnou sem nahoru, čeká nás velká oslava. Zvu tě na tak úžasnou hostinu, jakou jsi ještě nikdy nezažila!“

Námět k dotvoření

Děti mohou na čtvrtku obkreslit svoji ruku a obrys vystřihnout. Z jedné strany ruku nakreslí jako ošklivou, nemocnou, pořezanou, se špinavými nehty atd., z druhé strany ji nakreslí zdobenou, s prsteny, náramky, v krásných šatech atd.

Při tvoření si můžeme povídat o tom, že neúspěšní, ubozí a ošklivíjsou stejně významní jako slavní, bohatí a krásní.

Pomůcky: rukavice, rekvizity dle fantazie.

Pro mladší děti

(Mnoholičná aktivita k tématu)

Písnička

Zazpívejte s dětmi písničku „Můj Pán všechny svolá“ (Svítá 193) a předem děti upozorněte, aby si všímaly, o čem to vlastně zpíváme. Píseň vám pomůže navodit atmosféru tématu a snáze do něj děti vtáhnout. (Pokud nezpíváte, připravte si pro děti text písně a přečtěte si jej společně jako báseň.)

Otázky

Zformulujte společně s dětmi otázky, které je napadají nad textem písně — co je zaujalo, čemu nerozumí, například: Co je to den poslední? Kdy to bude? Kdo všechny svolá? Proč budou

plakat hříšní? V hrobech bude někdo zpívat? Na otázky neodpovídejte, pouze je viditelně zapisujte na flip, tabuli, papír.

Podobenství

O stejné věci jako písnička vypráví i jedno podobenství. *Přečtěte dětem z bible oddíl O posledním soudu (Mt 25,31–46). Čtěte zaujatě, dejte si záležet. Poté dětem rozdejte papíry s obrysy dvou postav. Požádejte děti, aby do pravé postavy zapisovaly to, co v příběhu udělali „ti po pravici“ a do postavy vlevo aby zapisovaly to, co v příběhu (ne)udělali „ti po levici“. Přitom jim ještě jednou čtěte zmíněný biblický oddíl.*

Rozhovor

Veďte s dětmi rozhovor. Dozvěděli jsme se z příběhu odpovědi na některé naše otázky? Na které ano a na které ne? Co je to ten „den poslední“? *Nyní se pokuste odpovědět na sepsané otázky. Vyjděte přitom z poznámek uvedených v části „Pro učitele“. Nebojte se přiznat, že na některé otázky neznáme odpověď.* A co jste napsali do svých postav? Všimli jste si, kolikrát se to v příběhu opakovalo? To znamená, že je to hodně důležité. Dozvěděli jsme se, že u posledního soudu (a tedy v životě vůbec!) je rozhodující, jak se kdo choval k „nepatrným“ — tj. k těm, kteří jsou v nějaké nouzi, jsou slabí, bezmocní, nevýznamní.

Pomůcky: zpěvník Svítá, tabule (velký papír), psací potřeby, Bible, listy se dvěma postavami.

Pro starší děti

Rozhovor nad výtvarným dílem

Vyhledejte si na internetu výtvarná zpracování Posledního soudu (Michelangelo, Bosch, ap.) a promítněte je dataprojektorem na dostatečnou velikost (případně pro každého vytiskněte). Dejte dětem čas na prohlédnutí. Nechte obraz stále před sebou a přečtěte biblický text (Mt 21,31–46). Společně se pak pokuste odpovědět na dvě otázky:

1. Co nejvíc vystupuje (co je nejvýraznější) na obraze před vámi? Který motiv autor zdůraznil?
2. Je v díle nějak přítomná myšlenka, že nejdůležitější je vztah k lidem v nouzi? Jak ji autor vyjádřil?

Další možnost — vytvořte s dětmi společnou koláž

1. Přečtěte podobenství.

2. Na velký (alespoň A2) podklad kreslete postavy lidí: různého věku, velikosti, barvy pleti, postavení, historických období atd. Tak vytvoříte pozadí obrazu. (Postavy si můžete připravit předem — vytisknout obrázky z internetu, vystřihnout z časopisů atd. a místo kreslení je na podklad lepit.)
3. Podle textu podobenství vymyslete a vytvořte symboly „nepatrných“ (například *nemocní — obvaz*, *věznění — mříž z drátu*, *na cestách — kamínky a hlín*a, *nazí — kus látky*, *hladoví — kůrka chleba*). Symboly pak nalepte do obrazu, aby plasticky vystupovaly jako hlavní kritéria soudu.
4. Dotvořte obraz nápisem, úryvkem textu, zarámováním apod.

Přesah

Citáty k tématu

Vykonavatelem Božího soudu je Ježíš Kristus… Je to, jako kdybychom byli přivedeni v poutech a s vědomím své nepochybné viny vstoupili do soudní síně, a tam na místě soudce uviděli svého bratra, svého nejlepšího přítele – uviděli toho, který nás miluje, který nasadil svůj život za nás. *(J. Gondáš)*

Záleží na naší přítomnosti, ve které vlastně sami sebe soudíme tím, jak se chováme k bližním. *(J. Mrázek)*

Jak často se naše podání dějin orientuje výlučně na úspěšné, průbojné, na ty, kteří dosáhli cíle… Ježíšův příběh zahrnuje příběhy trpících – se zaslíbením větší spravedlnosti, než jakou zakoušejí v dějinách lidstva. *(J. M. Lochman)*

Náměty k rozhovoru

- Podle čeho se dělí děti ve třídě? (Mobily, oblečení, facebook, životní úroveň, kam půjde do školy, sportovní výkonnost…) Přišlo něco z toho na přetřes v Ježíšově příběhu?
- Kteří lidé jsou dnes přehlížení a opovrhovaní?
- Víte, oč usiluje mezinárodní organizace Amnesty International? Kdo dnes pracuje s bezdomovci, s uprchlíky? Víte, že v takových organizacích můžete pomáhat jako dobrovolníci?

Liturgie

Rituál

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

Biblický text k zapamatování

Amen, pravím vám, cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili. (Mt 25,40)

Okénko do bohoslužeb

Připravte si různé rukavice (s rukavicemi se pracuje v úloze pro předškolní děti – můžete se domluvit s učiteli, zda budou rukavice používat také). Pracovní, zahradnické, gumové, chirurgické, elektrikářské, taneční, zimní, cyklistické… Na co a v jakých situacích různé rukavice používáme? Kdo všechno používá rukavice? Co děláte raději v rukavicích než bez nich? Potřebuje křesťan rukavice? Je to zvláštní, ale Ježíš mluvil o tom, že Pán Bůh u člověka posuzuje úplně obyčejné věci. Sice asi nezáleží na tom jestli je děláme v rukavicích, nebo bez nich, ale ti, kterým to Ježíš vyprávěl, se divili, čeho si Pán Bůh všímá.

Modlitba

Pane Ježíši, děkujeme ti, že právě ty, který nás máš rád, budeš naším soudcem. Těšíme se, že až přijdeš, nebude nás už trápit nic zlého. Prosíme tě za ty, kteří nemají co jíst, kteří nemají kde bydlet, kteří před někým utíkají, kteří jsou nemocní nebo jsou zavření ve vězení. Prosíme tě za všechny, kterým je smutno a cítí se sami. Amen.

Odkaz na píseň
Až přijdeš Pane znova (SV10)
Můj Pán všechny svolá ráno, až se rozední
Viděl jsem tě Pane (SV370)
Kam v soudu den dáš, co dneska sháníš
Přemýšlej, děkuj a služ (SV273)
Blues (SV26)
Soudce všeho světa, Bože, před trůnem tvým
Když tys mě, Otče, miloval (EZ474)
Cílová skupina

Starší školní

Školní

Předškolní

Mladší školní

Katechetické cykly

Desatero – Modlitba Páně – Krédo

Téma

Krédo

Biblický odkaz (kat)

Matouš 25,31–46